

**Afetlerde Lojistik Üzerinde Farkındalık ve 6 Şubat Depremlerinde Eğitimli
Gönüllülerin Değeri**

Vural Bodur

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

vbodur28@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17709366>

Özet

Afetler, yaşam döngüsünde olumsuz problemler yaratan ve lojistik ile sürdürülebilirliğin en öncelikli konularından biri olduğu durumlardır. Afet lojistiği, etkilenen toplumlara taleplerin yer, zaman ve konum açısından uygun ölçülerde ulaştırılmasını gerektiren, çok aşamalı ve efektif organizasyon gerektiren bir süreçtir. Bu süreçte, iyi niyetli eğitimli gönüllüler büyük bir güç olarak öne çıkmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler özelinde, afet lojistiği süreçlerinde gönüllü bireylerin rolünü ve etkinliğini incelemek ve mevcut afet yönetim mekanizmalarının işlevselliğini analiz etmektir. Nitel araştırma deseni çerçevesinde, afet bölgelerinde görev almış olan toplam 44 katılımcı ile yarı yapılandırılmış açık uçlu anketler kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bulgular, gönüllülerin katkı düzeyinin bireysel hazırlık ve eğitim seviyesiyle pozitif ilişkili olduğunu desteklemektedir; katılımcıların %86,36'sının ön lisans ve üzeri eğitime sahip olduğu tespit edilmiştir. Yüksek eğitimli gönüllülerin, lojistik koordinasyon ve operasyonel planlama gibi daha bilişsel ve stratejik alanlara yöneldiği gözlemlenmiştir. Ancak, sahadaki deneyimsizlik, görev tanımı eksikliği ve afet eğitimi yetersizliği müdahale süreçlerini sekteye uğratan temel engeller olarak belirlenmiştir. Çalışma, nitelikli insan kaynağının kurumsal yapılarla entegre edilmesi ve gönüllülerin resmi sistem içinde yasal statüye kavuşturulması gerektiğini önermektedir. Etkili lojistik yönetimi için gönüllülere sadece ilk yardım değil; lojistik yönetimi, kriz iletişimi ve saha disiplini konularında düzenli ve uygulamalı eğitimler verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afet Lojistiği, Eğitimli Gönüllü, Spontane Gönüllü

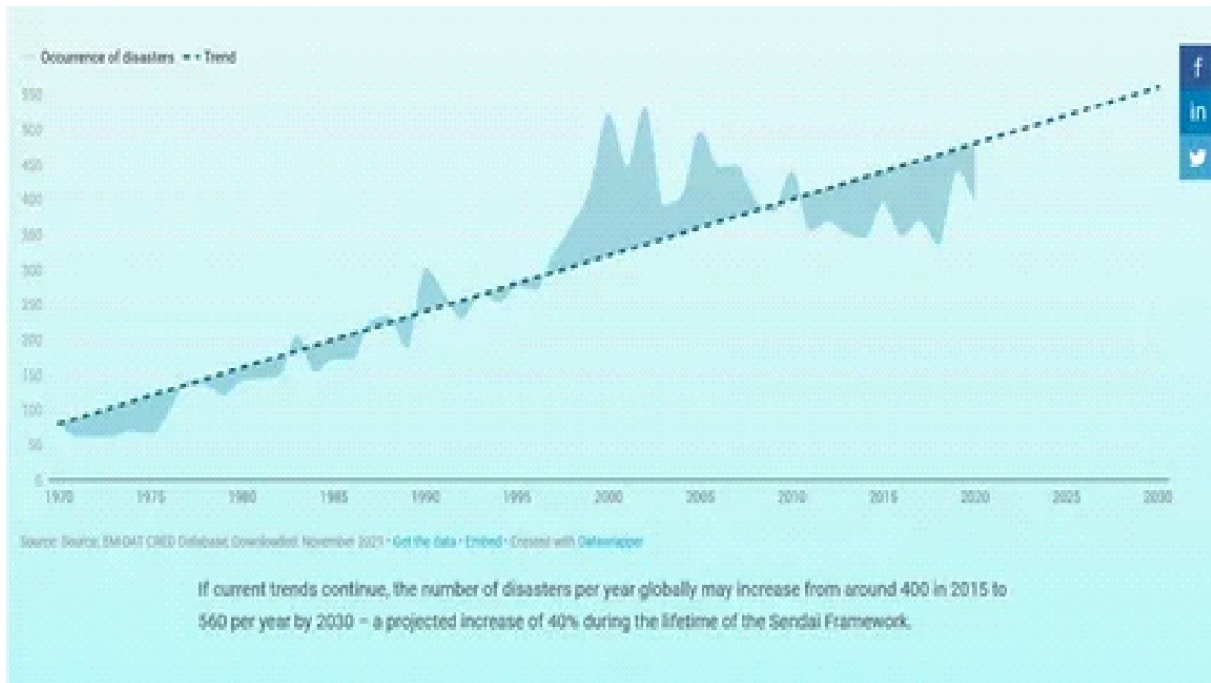
Abstract

Disasters are situations that significantly disrupt daily life and create unpredictable challenges, where logistics and sustainability are undoubtedly paramount. Disaster logistics is a multi-stage process that requires effective organization to convey the demands of affected communities in appropriate dimensions, focusing on location, timing, and positioning. In these activities, well-intentioned, trained volunteers wield incredible power. The main objective of this research is to analyze the functionality of existing disaster management mechanisms by examining the roles and effectiveness of volunteers in disaster logistics processes, specifically in the context of the February 6, 2023, Kahramanmaraş earthquakes. The study employed a qualitative research design, conducting semi-structured interviews with 44 participants (volunteers and representatives) who served in the affected regions. Findings confirm a positive correlation between volunteer contribution level and individual preparation and education; 86.36% of the participants held an associate degree or higher. Highly educated volunteers were observed to focus on cognitive and strategic areas, such as logistics coordination and operational planning. Nevertheless, key operational obstacles were identified, including field inexperience, insufficient job descriptions, and inadequate disaster training. The study concludes that qualified human resources must be systematically planned and integrated with institutional structures. Recommendations include granting volunteers legal status within the official system and ensuring they receive regular, practical training in areas beyond first aid, such as logistics management, crisis communication, and field discipline, to enhance disaster preparedness.

Keywords: Disaster, Disaster Logistics, Trained Volunteer, Spontaneous Volunteer

Giriş

Yıldan yıla raporlanan afet sonuçları özellikle yirmi yıl boyunca göz çarpıcı bir şekilde yükselmekte ivme kazanmıştır. Geçmişe yönelik bakacak olursak özellikle yetmişli yıllardan milenyum başlangıcına kadar çeşitli büyüklükteki felaketlerin üç basamaklı sayıların başlangıcını geçmediği görülür. Fakat zamanımıza doğru ilerlediğimizde ise Birleşmiş Milletler Afet Riskini Azaltma Kurulunun 2022 yılında yayınladığı Global Değerlendirme Raporu afet sayılarının beş yüz civarına kadar artış gösterdiği açık bir şekilde görülmektedir. (UNDRR,2022)

Resim1.1970-2030 yılları Oluşan ve Beklenen Afet Sayısı (UNDRR,2022)

Resim 1 'de de açık ve net bir şekilde görüldüğü gibi zamanımıza kadar ve gelecekteki tahminler doğrultusunda geçen her gün afet sayısı ve dünyanın maruziyeti artacak ve her yönden toplumlara telafisi mümkün olmayan, uzun zaman alan veya telafisi zor duruma sokacak çok sayıda sıkıntı içerisine itecektir. Tabii ki felaket sonrası özellikle de yoksullar, zarar gören savunmasız insanlar felaket kayıplarının en kötüsüne katlanırlar. Yoksulların maruz kalma ve bu nedenle tehlikelerden etkilenme olasılığı çok daha fazladır ayrıca zayıf

altyapısıyla eski haline dönme olasılıkları daha yavaştır. Ve felaketler sonrası sermaye ve imkanlarının yoksul olmayan insanlarla kıyaslandığında daha geniş bir kısmını elinden kaybederler.

Hayatın normal akışı sürecinde bizi engelleyebilen insanı faktörler dışında (gelir, zaman, vb) ihtiyaçlarımızı arzu ettiğimiz an itibari ile ulaşarak rahatlıkla karşılayabiliyoruz. Ama bu ihtiyaçların çeşitli afetler neticesinde ulaşamayacak hale geldiğindeki halimizi tahayyül etmek ve o zaman ne yapılacağını bilmeye yönelmek önemli bir konudur. Buradaki konumuzun merkezinde, afet durumunda lojistik ile safhalarının kendine özgü faktörlerini öğrenip ve tanımak olacaktır. Zarar gören bölgede, karmaşık alanda planlanma yapmak bunun yanında işleri uygun tarzda yürütmek konusunda amaçlar nelerdir anlamaktır. Bu süreçte eğitilmiş gönüllüleri lojistiğin safhalarına dahil edilmesi zaruri bir süreçtir.

Afet lojistiği yaşam döngümüzün her safhasında değişen ve çeşitlilik gösteren ihtiyaçlarımızı temin ve tedarik yanısıra insanoğlunun hayat mücadelesi verdiği bir safhada ötelenemez ihtiyaçların tedarik sürecindeki çalışmaları kapsamaktadır. Bu safhalar ise yardım mücadelesinde kendisine % 80 (yüzde seksen) civarında ciddi bir pay edinir (Kovacs & Spens, 2007). Temel gayemiz afetin etkisi altında olanların derhal giderilmesi gereken ihtiyaçlarını kararlı, yerinde ve gerektiği kadar giderecek biçimde organize etme, güdüleme ve işleyişini takip etme safhaların sürdürülebilirliğinin sağlanarak bunlara çözüm bulmaktır. Afet durumlarında lojistik tanımı, (Sheu, 2007). Bu tanımdan yola çıkarak değerli bir yere sahip olan lojistik safhasının çözüm getirilmesi beklenen durumları ve bu safhadaki gerekli çözümlerin ne kadar değerli olduğuna destekte bulunacaktır. Afet durumlarında lojistikle düşünülmesi gerekenler ve çözümleriyle alakalı farklı açılardan çalışmalar yapılmıştır. (Yadav& Barve, 2015). Toplumda afet neticesinde çaresiz kalmış, kötü sonuçları ile karşılaşmış şahısların hızlı bir şekilde bu durumlarını telafi olarak bilinen afet lojistiği, hazır

hale getirme, programlama, nakletme, elde etme, muhafaza etme, takip, denetim ve gümrük faaliyetlerini gerçekleştirmektedir (Thomas & Kopzack, 2005).

Çalışmalarda afet durumlarında ne gibi etki, yıkım, sıkıntılarla karşılaşacağımızı bilemediğimizden doğabilecek problemlerin etkisini küçültmek, insan kaybının oranını düşürmek, bu faaliyetleri uygun bir şekilde programlanmasını ve tatbikini gerektirir. Bu safhada tabiki birçok sıkıntı ve zorluklarla karşılaşabilmektedir. Bu zorluklardan birkaçı elde etme, sermaye, arz ve istek, organize problemleri, vakit ile sürat olarak göze çarpan noktalardır. (Balcik vd.,2008)

Bu safhada toplulukların içinden gönüllüler, kriz durumlarında yanıt veren ilk insanlardır. Kesinlikle arzu ve isteğe bağlı olarak bu amaçla, duygu ve düşünce birliğiyle aynı zamanda birliktelik ruhuyla kişisel amaç gütmeyen hiç parasal özlemi olmayacak, bir başkasına, gruba veya kuruluşa fayda sağlamak amacıyla zamanın serbestçe verildiği herhangi bir eylem olarak tanımlanır (Wilson, 2000).

İnsanımızın karşılaşabileceği herhangi bir afet olayında Türkiye Afet Müdahale planımız (TAMP)bu konuyla ilgili detaylı bir çalışma yaparak bu konuda oluşturduğu ana ve destek çözüm ekipleriyle müdahil olacaktır. (AFAD, 2022). Ayrıca Türkiye Afet Risk Azaltma Planı (TARAP) mevcut durumda bulunan tehlikelere karşı neler yapılacağını, gelişen durumlar karşısında gerekli görevleri ve görevden mesul olanları açıklayan bir belgedir. (AFAD,2022)

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı, afet lojistiği süreçlerinde gönüllü bireylerin rolünü ve etkinliğini incelemek ve 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler özelinde Türkiye'deki afet lojistiği stratejilerinin etkinliğini değerlendirerek mevcut afet yönetim mekanizmalarının işlevselliğini analiz etmektir. Bu amaçlar doğrultusunda, Türkiye'deki afet lojistiği ve yönetim yapısı incelenecek; 6 Şubat 2023 depremlerinin ardından yürütülen

lojistik operasyonların güçlü ve zayıf yönleri belirlenecek; afet sürecine katılan gönüllülerin, afet lojistiği safhasındaki rolleri, motivasyonları ve karşılaştıkları engeller öznel deneyimler üzerinden değerlendirilecek ve elde edilen bulgular ışığında, afet lojistiğinin daha etkin yönetilmesine ve gönüllü katılımının kurumsallaşmasına yönelik politika önerileri sunulması hedeflenmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş ve Hatay merkezli depremler sonrasında gönüllülerin afet lojistiği sürecindeki rol ve deneyimlerini incelemek üzere nitel araştırma deseni çerçevesinde gerçekleştirilmiştir

Evren ve Örneklem

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Yüksek lisans öğrencisi tarafından yapılan bu araştırma kapsamında, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş ve Hatay merkezli depremler sonrasında afet bölgelerinde görev almış olan bireyler, kurum ve kuruluş temsilcileri arasından toplam 44 katılımcı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, özellikle gönüllülük deneyimine sahip, afet lojistiği süreçlerinde aktif rol almış kişilerden, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nitel yapısı ve yorumsamacı paradigma temel alınarak, gönüllülerin afet lojistiği süreçlerindeki derinlemesine deneyimlerini ve öznel algılarını ortaya çıkarmak amacıyla yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu (açık uçlu anket) kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Nitel verilerin toplanması sürecinde, toplam 44 katılımcıdan elde edilen yanıtlar, yazılı beyanları geri gönderim yoluyla alınmıştır. Bu yöntem, yanıtların katılımcıların kendi ifadeleri üzerinden detaylı ve zengin bir biçimde kaydedilmesini sağlamıştır.

Verilerin Analizi

Analiz süreci, toplanan verilerden anlamlı temalara ve örüntülere ulaşmak amacıyla sistematik adımlarla yürütülmüştür:

1. Kodlama ve Temaların Belirlenmesi: Görüşme transkriptleri (yazılı beyanlar) detaylıca incelenmiş; katılımcı ifadeleri araştırmanın hipotezleri ve amaçları doğrultusunda tematik kodlara ayrılmıştır. Bu süreçte verilerden ortaya çıkan (inductive) yeni örüntülere dayalı bir kodlama çerçevesi kullanılmıştır. Tematik analiz, metin içerisinde tekrarlayan temaların ve örüntülerin sistematik olarak belirlenmesi, gruplandırılması ve yorumlanmasıyla gerçekleştirilmiştir.

2. Kategorizasyon ve Yorumlama: Belirlenen kodlar, afet lojistiği ve gönüllülük bağlamındaki ana konular altında anlamlı kategoriler oluşturularak gruplandırılmış ve yorumlanmıştır.

Bulgular

Gönüllülerin afet sürecine katkı düzeyinin bireysel hazırlık, eğitim seviyesi ve önceki gönüllülük deneyimleriyle pozitif ilişkili olduğu araştırma bulguları ile desteklenmektedir.

Özellikle gönüllülerin büyük bir kısmının (%86,36) ön lisans ve üstü eğitime sahip olması, afet gönüllülüğünde eğitim düzeyinin etkili bir belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır.

Yüksek eğitim seviyesine sahip katılımcıların, özellikle lojistik koordinasyon, kriz yönetimi ve operasyonel planlama gibi daha bilişsel ve stratejik alanlara yöneldiği gözlemlenmiştir.

Nitekim afet süreçlerinde yalnızca fiziksel dayanıklılık değil, aynı zamanda sistem bilgisi, risk değerlendirme becerisi ve karar verme yeterliği gibi bilişsel yeterliliklerin önemi artmaktadır.

Sahadaki deneyimsizlik, görev tanımı eksikliği ve afet eğitimi yetersizliği süreçleri sekteye uğratmaktadır. Gönüllülerin sadece ilk yardım değil; lojistik yönetimi, kriz iletişimi ve saha disiplini gibi konularda da eğitilmeleri sağlanmalıdır. Eğitimler, düzenli ve uygulamalı şekilde planlanmalı; bu sayede afet öncesi hazırlık seviyesi artırılmalıdır.

Çalışmamızda afet lojistiği süreçlerine bilinçli katılımı için zorunlu olan bilgi ve eğitim alanlarını incelenmiştir. Çalışmanın amaçları doğrultusunda katılımcılara 'Gönüllülerin afet lojistiğine katkı sağlaması için hangi alanlarda daha fazla bilgiye ihtiyaçları vardır?' sorusu yöneltmiştir.

Ayrıca daha güçlü bir metodolojik zemin üzerinde sınamak amacıyla, katılımcıların demografik verileri özellikle Eğitim Düzeyi ve İhtiyaç Hissettiği Eğitim konusu Tablo 1’de, Tablo 2’de Gönüllülerin İhtiyaç Duyduğu Bilgi ve Eğitim Alanlarına Dair Katılımcı Alıntılarını sunulmuştur. Bu veriler ışığında çapraz sorgulama (cross-tabulation) analizi yapılmıştır. Bu bulgular, eğitilmiş gönüllülerin, afet lojistiği süreçlerinde sadece fiziksel iş gücü olmadığını, aynı zamanda stratejik düşünce ve lojistik koordinasyon gibi alanlarda faal oldukları ortaya konmuş ve kendileri tarafından ihtiyaç duyulan eğitim alanlarını Tablo 1’de gösterilmiştir. Örneklem grubunun %86,36’sının ön lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip olan grup dikkate alındığında, ihtiyaç olan eğitim daha çok planlama ve koordinasyona yönelirken, lise ve alt eğitimli grubun %14,24’ünün temel sağlık ve ilk yardım eğitimine ihtiyaç belirttiği görülmüştür. Burada eğitimin afet lojistiği algılarına etkisine odaklanılmıştır.

Tablo 1. Eğitim Durumlarına Göre Demografik Dağılım ve İhtiyaç Olan Eğitim

Konusu

Eğitim Durumu	n	Frekans	İhtiyaç olan eğitim	Katılımcılar
İlköğretim	1	2,27	İlkyardım eğitimi	K9
Lise	5	11,37	İlkyardım ve Sağlık ve temel afet eğitimi	K7, K8, K24, K28, K36
Ön Lisans ve üzeri	38	86,36	Afet lojistiğinde eğitim, Planlama, Koordinasyon	Diğer Katılımcılar
Toplam	44	100		

Çapraz analiz sonuçları, soruya cevap veren eğitim düzeyi ile talep edilen eğitimin niteliği arasında net bir değişiklik olduğunu ortaya koymuştur:

1. Yüksek Eğitim Düzeyi: Ön lisans ve üzeri eğitim seviyesine sahip gönüllülerin büyük bir çoğunluğu, bilgi ihtiyacını Koordinasyon ve Sistemik Çalışma (K1, K2, K35, K45), Afet eğitimi ve Lojistik Bilgisi (K25, K31, K41) gibi yüksek seviye organizasyonel ve stratejik konular olarak belirtmiştir. Bu durum, eğitilmiş gönüllülerin, afet müdahalesinin karmaşık yönetsel ve bilişsel boyutlarına dair yüksek bir farkındalık taşıdığını göstermektedir.

2. Temel Eğitim Düzeyi: Lise ve altı eğitim düzeyine sahip katılımcılar ise, ihtiyaç duyulan alanları daha çok Temel İlk Yardım ve İş Sağlığı ve Güvenliği (K7, K9) gibi acil durum sahasına yönelik operasyonel ve temel güvenlik bilgileri olarak önemi vurgulanmaktadır.

Tablo 2. Gönüllülerin Afet Lojistiği Katkısı için İhtiyaç Duyduğu Bilgi ve Eğitim Alanlarına Dair Katılımcı Alıntıları Örnekleri

Tema	Alt Temalar	Kodlar
Koordinasyon ve Sistematik Çalışma	Planlama, koordinasyon, ekip çalışması	K1, K2, K19, K26, K32, K35, K45
Afet ve Lojistik Bilgisi	Afet bilinci, lojistik yönetimi, ekipman bilgisi	K5, K18, K25, K26, K31, K34, K41, K44
İlk Yardım ve Sağlık	İlk yardım eğitimi, iş sağlığı ve güvenliği	K7, K9

Tartışma

Afet yönetimi alanında etkin müdahale ve sürdürülebilir iyileştirme süreçlerinin tesis edilmesi, öncelikle sistematik bir koordinasyon ve planlamaya dayanmaktadır. Bu bağlamda, çok paydaşlı bir yaklaşım benimsenmeli, farklı aktörler arasındaki iletişim ve iş birliği mekanizmaları güçlendirilmelidir. Tablo 2’de sunulduğu gibi literatür ve saha uygulamalarında da belirtildiği üzere, koordinasyon eksiklikleri müdahale sürecini aksatmakta, kaynakların verimli kullanılmasını engellemektedir (K1, K19). Bu nedenle, afet öncesi ve sonrası aşamalarda entegre bir çalışma sistemi kurmak, ekiplerin görev dağılımını netleştirmek ve süreçlerin izlenmesini sağlamak kritik öneme sahiptir (K2, K26, K32). Afet yönetimi süreçlerinin etkin bir biçimde yürütülebilmesi, çok paydaşlı ve disiplinler arası bir yaklaşımın benimsenmesini gerekli kılmaktadır. Etkili müdahale ve sürdürülebilir iyileştirme süreçlerinin yapılandırılmasında sistematik bir koordinasyon mekanizmasının kurulması, afet yönetiminin başarısını doğrudan etkileyen bir unsurdur. Literatürde sıklıkla vurgulandığı üzere, müdahale aşamalarında yaşanan koordinasyon eksiklikleri, kaynakların verimli kullanımını engellemekte ve operasyonel süreçleri sekteye uğratmaktadır. (Kapucu, 2008) Bu

nedenle, afet öncesi hazırlık ve afet sonrası müdahale süreçlerinde, kurumlar arası iş birliğini artıran, görev tanımlarını netleştiren ve süreç izleme sistemlerini içeren entegre bir yönetim yapısının oluşturulması elzemdir (Waugh& Streib, 2006).

Afet yönetiminin lojistik boyutu ise, müdahale kapasitesini doğrudan etkileyen diğer önemli bir faktördür. Afet bilincinin toplumda yaygınlaştırılması ve lojistik hazırlıkların kapsamlı olarak ele alınması, etkin müdahale için gereklidir (K5). Bu bağlamda, ekipman ve malzeme yönetimi, afet anında hızlı ve doğru müdahale için vazgeçilmez unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır (K18, K25, K41). Afet yönetiminin lojistik boyutu da müdahale kapasitesini belirleyen temel faktörlerden biridir. Afet öncesi lojistik hazırlıkların kapsamlı biçimde planlanması, müdahale süreçlerinin hız ve doğruluğunu önemli ölçüde artırmaktadır. Lojistik yönetimi yalnızca malzeme ve ekipman temini ile sınırlı olmayıp, bu kaynakların kriz anlarında zamanında ve doğru bir şekilde dağıtılmasını da kapsamaktadır (Kovacs& Spens, 2007). Afet bilincinin toplum genelinde yaygınlaştırılması ve lojistik operasyonların saha koşullarına uygun biçimde yapılandırılması, müdahale etkinliğinin artırılmasında belirleyici rol oynayabilir. (Day vd., 2012).

Ayrıca, afet alanında görev alan gönüllü ve profesyonel ekiplerin bu donanımları etkin şekilde kullanabilmeleri, eğitim programlarının kapsamı ve kalitesiyle doğrudan ilişkilidir (K31, K34, K44). Afetlerin yarattığı sağlık risklerine karşı hazırlıklı olmak ve ilk yardım bilgisi ile iş sağlığı güvenliği konularında donanımlı olmak ise müdahale sürecinin hayati boyutlarından biridir. Afet ortamında hızlı ve etkili müdahale için, gönüllülerin ve saha çalışanlarının temel sağlık eğitimlerine sahip olmaları önemlidir (K7, K9). Bu eğitimlerin düzenli aralıklarla verilmesi, saha koşullarında karşılaşılabilecek olumsuzluklara karşı hazırlıklı olunmasını sağlamaktadır (K1). Bu bağlamda, afet müdahale süreçlerinde görev alan profesyonel ekiplerin ve gönüllülerin, ihtiyaç duyulan teknik donanımı etkili biçimde kullanabilmeleri, büyük ölçüde aldıkları eğitimlerin kapsamı ve uygulama yeterliliğiyle

ilişkilidir. Alan yazın, afet yönetimi kapsamında verilen eğitimlerin yalnızca teorik bilgiyle sınırlı kalmaması, aynı zamanda uygulamalı sağlık, ilk yardım ve iş sağlığı-güvenliği içeriklerini içermesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Auf der Heide, 2006; Perry& Lindell, 2003). Özellikle temel sağlık bilgisi ve psikolojik ilkyardım konularında düzenli olarak güncellenen eğitimlerin sunulması, saha çalışanlarının afet ortamında karşılaşılabilecekleri zorluklara karşı hazırlıklı olmalarını sağlamaktadır (Paton& Johnston, 2001). Bu araştırmanın kapsam ve yöntem açısından bazı kısıtlılıkları bulunmaktadır. Çalışma, afet lojistiği operasyonlarının etkinliğini spesifik olarak 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler bağlamında incelemiş olup, bu durum sonuçların diğer afet türlerine (sel, çığ vb.) genellenmesi açısından sınırlı olabilir. Örnekleme, afet bölgesinde görev yapan gönüllüler ve STK temsilcileri olmak üzere sınırlı sayıda (N=44) katılımcıdan oluşmaktadır. Ayrıca, elde edilen bulgular katılımcıların beyan ettiği öznel deneyimler ve algılarıyla sınırlı kalmaktadır (Yıldırım& Şimşek, 2021).

Sonuç

Türkiye'deki afet lojistiği süreçlerinin gönüllüler perspektifinden değerlendirilmesini amaçlamış ve özel olarak 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri bağlamında nitel bir analiz gerçekleştirmiştir. Gönüllülerin çoğunluğunun yüksek eğitimli olması bir avantaj olsa da, sahadaki deneyimsizlik, görev tanımı eksikliği ve afet eğitimi yetersizliği süreçleri sekteye uğratmaktadır. Nitelikli insan kaynağının kurumsal yapılarla entegre şekilde planlanmaması, kaotik müdahale biçimlerine zemin hazırlamaktadır.

Öneriler

Gönüllü gelişlerinin yarattığı koordinasyon sorunlarını azaltmak için, gönüllülerin, sivil toplum kuruluşlarının ve profesyonel ekiplerin tek bir ulusal platform altında Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı gibi bütünleşik biçimde yönetilmesi sağlanmalıdır. Gönüllülerin resmi sistem içinde yasal statüye kavuşturulması, müdahale etkinliğini

artıracaktır Afetin ilk saatlerinde rolleri, kaynakları ve yetki sınırlarını belirleyecek koordinasyon toplantılarının hızlıca organize edilmesi gerekmektedir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı gibi kurumların doğrudan uygulayıcı rol yerine denetim, planlama ve koordinasyon işlevlerine odaklanması önerilmektedir. Gönüllülerin sadece ilk yardım değil; lojistik yönetimi, kriz iletişimi ve saha disiplini gibi konularda da eğitilmeleri sağlanmalıdır. Eğitimler, düzenli ve uygulamalı şekilde planlanmalı; bu sayede afet öncesi hazırlık seviyesi artırılmalıdır.

References

- AFAD (2022). Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. *Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP)*
<https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-planı>
- AFAD (2022). Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. *Türkiye Afet Risk Azaltma Planı.*
(TARAP) https://www.afad.gov.tr/e_Kutuphane/Planlar/28032022-TARAP-kitap_V6.pdf
- Auf der Heide, E. (2006). The importance of evidence-based disaster planning. *Annals of Emergency Medicine*, 47(1), 34–49.
<https://doi.org/10.1016/j.annemergmed.2005.05.009>
- Balcik, B., Beamon, B. M., & Smilowitz, K. (2008). Last mile distribution in humanitarian relief. *Journal of Intelligent Transportation Systems*, 12(2), 51–63.
<https://doi.org/10.1080/15472450802023329>
- Day, J. M., Melnyk, S. A., Larson, P. D., Davis, E. W., & Whybark, D. C. (2012). Humanitarian and disaster relief supply chains: A matter of life and death. *Journal of Supply Chain Management*, 48(2), 21–36. <https://doi.org/10.1111/j.1745-493X.2012.03267.x>
- Kapucu, N. (2008). Collaborative emergency management: Better community organizing, better public preparedness and response. *Disasters*, 32(2), 239–262.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-7717.2008.01037.x>
- Kovacs, G., & Spens, K. M. (2007). Humanitarian logistics in disaster relief operations. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 37(2), 99–114.
<https://doi.org/10.1108/09600030710734820>

- Paton, D., & Johnston, D. (2001). Disasters and communities: Vulnerability, resilience and preparedness. *Disaster Prevention and Management*, 10(4), 270–277.
<https://doi.org/10.1108/EUM0000000005930>
- Perry, R. W., & Lindell, M. K. (2003). Preparedness for emergency response: Guidelines for the emergency planning process. *Disasters*, 27(4), 336–350.
<https://doi.org/10.1111/j.0361-3666.2003.00237.x>
- Sheu, J. B. (2007). An emergency logistics distribution approach for quick response to urgent relief demand in disasters. *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*, 43(6), 687–709.
- Thomas, A.S., & Kopczak, L. R. (2005). *From logistics to supply chain management: The path forward in the humanitarian sector*. Fritz Institute.
- UNDRR. (2022) United Nations Office for Disaster Risk Reduction, *Global Assessment Report 2022(GAR2022)*. <https://www.undrr.org/gar/gar2022>
- Waugh Jr., W. L., & Streib, G. (2006). Collaboration and leadership for effective emergency management. *Public Administration Review*, 66(s1), 131–140.
<https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2006.00673.x>
- Wilson, J. (2000). Volunteering. *Annual Review of Sociology*, 26(1), 215–240.
<https://doi.org/10.1146/annurev.soc.26.1.215>
- Yadav, D. K., & Barve, A. (2015). Analysis of critical success factors of humanitarian supply chain: An application of interpretive structural modeling. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 12, 213–225. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2015.01.008>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin Yayıncılık.

Expanded English Abstract

Disasters are critical situations that affect living beings, leading to unpredictable problems and obstacles, which make logistics and sustainability top priorities. Disaster logistics involves a multi-stage process that requires highly effective organization to meet the needs of affected communities in terms of location, timing, and placement. It is estimated that logistics activities account for about 80% of the humanitarian aid effort. In this complex operation, well-trained volunteers are recognized as a vital part of logistics efforts.

The main goal of this research is to evaluate how well current disaster management systems function by examining the role and effectiveness of volunteers in disaster logistics, especially during the February 6, 2023, Kahramanmaraş earthquakes. The study used a qualitative research approach, including semi-structured interviews (open-ended questionnaires) with 44 participants selected through purposive sampling, all of whom served in the affected areas.

Findings show a positive link between volunteer contribution and their level of education and preparation. A large majority of participants (86.36%) held at least an associate degree or higher. More educated volunteers tended to focus on cognitive and strategic areas like logistics coordination, crisis management, and operational planning. Conversely, participants with lower levels of education (high school or below) emphasized basic first aid and occupational health and safety training. Despite high education levels among participants, key challenges included field inexperience, unclear job roles, and insufficient disaster training.

The study concludes that qualified human resources require systematic planning and integration within institutional frameworks, as the lack of such planning leads to disorganized response efforts.

Recommendations include establishing a single national platform for coordination, potentially under an organization like the Disaster and Emergency Management Presidency (AFAD), to oversee volunteers, NGOs, and professional teams. Volunteers should also be granted legal status within the official system. Furthermore, training should be ongoing and practical, covering essential areas beyond first aid, such as logistics management, crisis communication, and field discipline, to enhance preparedness and effectiveness.